

Opinie Serena D'Agostino en Hannah Vermaut

Waarom racisme tegen Roma meer dan 'zattemansklap' is

Vooruit-voorzitter Conner Rousseau spreekt met de pers in een café in Sint-Niklaas. Beeld BELGA

Serena D'Agostino en Hannah Vermaut menen dat politici maar beter bewust hun deel kunnen doen om racisme en discriminatie te bestrijden, niet het omgekeerde.

SERENA D'AGOSTINO en **HANNAH VERMAUT** 8 oktober 2023, 19:00

Het schandaal rond Vooruit-voorzitter Conner Rousseau toont nog maar eens aan dat anti-Roma-racisme niet alleen iets van rechts-extremisten is. Dat een bekend politicus de hele Romagemeenschap beledigt is niet nieuw. Het gerechtelijk onderzoek moet het nog verder bevestigen maar de voorzitter van Vooruit

zou naar ‘bruin gespuis’ hebben verwezen of zelfs hebben opgeroepen tegen Roma een ‘matrak’ te gebruiken.

Serena D’Agostino en **Hannah Vermaut** zijn verbonden aan BIRMM, het onderzoekscentrum migratie en minderheden van de Vrije Universiteit Brussel (VUB).

Na zijn excuses voor “foute uitspraken” die hij afdoet als grappen en “zattemansklap”, gaat hij meteen door met het bevestigen van stereotypen: hij verantwoordde zijn mogelijk racistische uitspraken door te verwijzen naar problemen van “overlast, zwerfvuil en intimidatie”. Opnieuw krijgen Roma de schuld. Een eeuwenoude retoriek komt terug: eigen schuld, dikke bult. Een hele minderheidsgroep wordt over een kam geschoren.

Niets nieuws, kun je zeggen, in België zijn we gewend aan dit soort uitspraken. “Dit is hun manier van leven en ze verwachten van niemand hulp. We kunnen hen hulp aanbieden, maar we kunnen hen niet dwingen om die aan te nemen.” Dat zei Alain Kestemont, schepen in Anderlecht, in 2019, na beslissingen van de gemeente om zogenaamde ‘Roma-kampen’ op te ruimen vanwege de hachelijke en onhygiënische omstandigheden op het terrein. Kestemont is van DéFI, een partij die zichzelf omschrijft als “partij van het sociaal liberalisme” met zogenaamd “progressieve waarden”.

Anti-Roma-racisme - ook bekend als antiziganisme - wordt algemeen gezien als een ‘specifieke’ vorm van racisme. Maar de term specifiek wordt verkeerd gebruikt. Politici, media, beleidsmakers en ook gewone burgers noemen Roma een volk met een ‘specifieke’ of ‘speciale’ cultuur en een ‘specifiek’ of ‘afwijkend’ gedrag, waarbij ‘specifiek’ een typisch negatieve connotatie heeft. Eeuwenlang heeft die houding gezorgd voor het verspreiden van stereotypes over

Roma en een anti-Roma-retoriek.

Die retoriek is gebaseerd op de opvatting dat de manier van leven en de cultuur van de Roma, en ook hun zogenaamde neiging om zich te misdragen en ongemak te veroorzaken, ons (de niet-Roma) het recht geeft om tegen hen (de Roma) op te treden en hen anders te behandelen. We geloven graag dat het niet 'wij' zijn die hen marginaliseren, maar 'zij' die onze rechten schenden en hun plichten niet nakomen. Die eigen-schuld-logica leidt volgens onderzoeker Huub van Baar (KU Leuven) tot zogenaamd 'fatsoenlijk antiziganisme': omdat de Roma zich schuldig maken aan ongewenst gedrag, mogen wij hen terecht veroordelen en uitsluiten.

Dat 'fatsoenlijk antiziganisme' beschouwt en behandelt de Roma als 'de ander' met primitieve culturele praktijken, vreemde gedragingen, een lage intelligentie en/of criminele neigingen. De mythes en waanideeën over Roma worden al eeuwenlang zo geïnternaliseerd dat ze door het merendeel van de bevolking voor waar worden aangenomen - tot in extreme vorm zoals de vaak vertelde legende dat 'zigeuners kinderen kidnappen'. Een typisch voorbeeld is het verhaal van de 'blonde engel Maria', die te blond werd geacht om een Roma-kind te zijn en die zogezegd in 2013 door een Roma-koppel in Griekenland werd ontvoerd. Maria's verhaal ging viral. Later bleek dat het Roma-koppel in feite Maria's ouders waren. *Stating the obvious*: tot vandaag zijn er geen erkende gevallen waarin Roma betrokken zijn geweest bij ontvoeringen.

Of herinner je hoe in 2017 voetbalsupporters het 'recht in eigen handen namen' en met stokken en Bengaals vuur binnenvielen in een kraakpand in Gent waar Roma verbleven. Ook hier was zeker een 'specifiek' anti-Roma-racisme in het spel. Maar in die zin is er niets specifiek aan anti-Roma-racisme: zoals bij elke vorm van racisme leidt anti-Roma-racisme tot haat, discriminatie onderdrukking en geweld. En dat kan nooit 'fatsoenlijk' zijn. We

moeten die eigen-schuld-logica van racisme op zijn kop zetten: slechte leefomstandigheden, segregatie in het onderwijs en discriminatie in de gezondheidszorg moeten worden gezien als de gevolgen van discriminatie en racisme tegenover Roma, níét als de oorzaak ervan.

Volgens onderzoek van het EU-Bureau voor de grondrechten (FRA) uit 2021 leven vier op de vijf Roma in Europa in huishoudens die het risico lopen in armoede te vervallen. Roma komen in heel Europa in preciaire ‘Roma-nederzettingen’ terecht, worden apart behandeld in ziekenhuizen of in sommige Midden- en Oost-Europese landen zelfs gedwongen gesteriliseerd, Roma-kinderen komen enorm veel vaker in het buitengewoon onderwijs terecht en er zijn verschillende gevallen bekend van dodelijk politiegeweld met Roma-slachtoffers.

We moeten in de spiegel durven te kijken: hoelang blijven we nog geloven dat Roma het ‘zelf uitgelokt hebben’? Hoelang gaan we nog de schouders ophalen als het gaat om racisme tegen Roma? Niet langer, is het enige goede antwoord. Politici kunnen zich hier maar beter bewust van zijn en hun deel doen om racisme en discriminatie te bestrijden, niet het omgekeerde. In plaats van ‘foute uitspraken’ af te doen als grappen en ‘zattemansklap’, zou Conner Rousseau zich beter opnieuw, echt verontschuldigen om nogmaals stereotypen te bevestigen tegen een van de meest onderdrukte, geracialiseerde minderheden ter wereld en voor het aanwakkeren van anti-Roma-racisme.

Dit zou een goed begin zijn, maar excuses zijn zeker niet genoeg. Dat deze ideeën nog zo bon ton en geïnternaliseerd zijn in een politieke partij die zichzelf progressief noemt, geeft aan dat de weg nog lang is.

LEES OOK